

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ	
Стара Загора	
Стопански факултет	
Вх. №	1013
Дата	14.09.2016 г.

РЕЦЕНЗИЯ

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен "Доктор" по докторска програма, научна специалност "Народно стопанство (вкл. регионална икономика и история на народното стопанство), професионално направление 3.8. „Икономика”, област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”

Изготвил рецензията: проф. д-р Дарина Русчева Тодорова, Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките. Рецензията е подготвена на основание Заповед № 1654/28.06.2016 г. на Ректора на Тракийски университет, гр. Стара Загора.

Автор на дисертационния труд: *Теньо Николов Манолов*, докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Регионално развитие”, Стопански факултет, Тракийски университет, гр. Стара Загора

Тема на дисертационния труд: *„Териториалната локализация на бизнеса (на примера на област Кърджали)”*

1. Данни за докторанта

Докторантът Теньо Николов Манолов е роден на 28.03.1974 г. Средното си образование завършва през 1993 г. в Природо-математическата гимназия с разширено изучаване на чужди езици „Отец Паисий” - гр. Кърджали, профил математика с разширено изучаване на английски език. През 1997 г. получава магистърска степен по Счетоводство и контрол в Университета за национално и световно стопанство в гр. София. От 2012 г. е докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Регионално развитие”, Стопански факултет, Тракийски университет, гр. Стара Загора (отчислен с право на защита със Заповед на Ректора на ТрУ

№ 2294/27.10.2015 г.). Теньо Манолов има богат организационен и управленски стаж и опит по време на работата си в: *Кърджали* (ЕТ „ТАРА” - счетоводител, Регионален инспекторат по образование – гл. счетоводител, общината - началник сектор „Инвестиции и проекти”, Райфайзенбанк България АД – клон Кърджали - кредитен специалист, Главна дирекция „Европейски фондове и международни проекти и програми - експерт Мониторинг - офис Кърджали към МТСП), *София* – „СД Лайтинг” АД – изпълнителен директор, *община Марица* - директор на Дирекция „Евроинтеграция и хуманитарни дейности”, *община Асеновград* – зам. кмет, *Пловдив* – областна администрация – финансов контролор. Дейностите, с които се занимава г-н Манолов са в широк спектър. В основни линии те обхващат: организация и управление на общините; разработване и управление на проекти, финансирани от национални, европейски и международни фондове, включително и пряко участие в тях; осъществяване на предвалителен контрол за законосъобразност преди вземане на решения за поемане на финансови задължения и извършване на разходи. По време на дългогодишния си трудов стаж и характера на работата Теньо Манолов придобива умения за работа в екип, за координация, управление и администриране на хора, проекти и бюджети. Той владее много добре английски и руски език. Има много добра компютърна компетентност.

През периода 2013-2014 г. Теньо Манолов повишава квалификацията си чрез: а) завършване на семинари със сертификат (удостоверение), организирани от Институт по публична администрация на Република България: „Стратегически мениджмънт в държавната администрация”, „Вътрешен и външен одит”, „Практически умения за разпознаване и докладване на признаци за корупционен риск и за прояви на корупция”, „Одитна дейност на публичните финанси” и „Разговорен английски език

(надграждащ курс)”; б) обучение по английски език (със сертификат) по линия на Проект „Обучението - стимул за развитието на служителите от държавната администрация” и в) обучение за използване на програмни продукти в областта на административния риск (със сертификат).

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 202 страници, от които текст, 47 таблици, 41 фигури, карта на област Кърджали, 27 приложения, използвана литература, както и Списък на фигурите, Списък на таблиците и Списък на приложенията. Той е структуриран така: увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения. Списъкът на използваната литература включва 106 източника, от които 22 - на кирилица, 76 - на латиница и 8 - електронни източници. Списъкът на използваната литература е изчерпателен и с богато съдържание. В него са посочени основни научни изследвания, важни законови и нормативни документи и други. Докторантът добре познава разнообразните източници, свързани с проблематиката на дисертационното изследване. Дисертационният труд е обсъден на заседание на разширен катедрен съвет на катедра „Регионално развитие” към Стопанския факултет на Тракийския университет - гр. Стара Загора, проведено на 15.06.2016 г./Протокол № 101 и насочен към стартиране на процедура за публична защита пред Научно жури.

Териториалната локация на бизнеса е актуален проблем за изследване както в научен, така и в практико-приложен аспект. Той е важен както в световен мащаб, отчитайки глобализацията и възможностите, които тя предоставя, така и в национален, и в регионален мащаб. Това важи и за България, в която промените след 1990 г. доведоха до извеждане на преден план като водещи фактори при избора на териториална локализация за

разполагане на бизнеса свободната предприемаческа инициатива и съобразяването с пазарните сили. Заслужават висока оценка както изборът на докторанта да разгледа този проблем на регионално равнище, където нещата са още по-сложни и специфични, така и изборът му на регионалното стопанство и на фирмите в област Кърджали. В увода на дисертационния труд той откроява особеностите на региона, свързани с традиционни производства и ограничени алтернативни възможности за земеделие, висок дял на добивната промишленост, възможности за търговия с Турция и Гърция и други. Като посочва основни трудности в процеса на формиране на нова икономическа среда в региона, той подчертава, че социално-икономическите проблеми в област Кърджали в годините на прехода към пазарна икономика са преплетени и със специфики на етническа и религиозна основа.

Целта на дисертационния труд е да се установи равнището и динамиката на стопанската активност в област Кърджали за периода 2008-2014 г., да се идентифицират основните локализационни фактори и проблеми за бизнеса в региона, и на тази основа да се формулират предложения за подобряване на бизнес средата.

Изследователските задачи, свързани с изпълнението на целта се свеждат до: изясняване в теоретичен план на пространственото разположение на икономическите дейности, модели за регионално развитие и фактори, детерминиращи териториалната локализация; сравнително оценяване на икономиката на област Кърджали спрямо други области в страната, както и на вътрешнорегионалните различия; определяне на конкурентните икономически дейности в областта, които са със силна концентрация и с потенциал за развитие; акцентирание върху компоненти на бизнес средата и на регулациите на бизнеса в област Кърджали; идентифициране на основни

локализационни фактори за нефинансовите предприятия и извеждане на основни проблеми за бизнеса, локализиран в областта.

Обектът на дисертационния труд е регионалното стопанство и фирмите в област Кърджали, а *предметът* - оценяване влиянието на социално-икономическата среда върху развитието на фирмите в област Кърджали.

Изследователската теза е, че състоянието и тенденциите в социално-икономическото развитие на област Кърджали следват националната динамика през периода 2008-2014 г., която формира неблагоприятна макро-среда за бизнеса, но съществуват регионални специфики, които могат да се превърнат в притегателна сила за локализация на бизнеса.

3. Основни резултати от изследването

По своя характер основните резултати в дисертационния труд могат да се определят като обогатяване на съществуващите познания в областта на териториалната локализация на бизнеса чрез: разработване на нови подходи за изследване, обогатяване на методологията и предоставяне на конструктивни решения с практико-приложна насоченост.

4. Научни и научно-приложни приноси

Основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд могат да се обособят в следните направления:

а) с теоретична насоченост – чрез представяне на модели на локализационната теория и теорията за регионалния икономически растеж и развитие се предлагат теоретични концепции за териториална локализация на бизнеса. Като оригинални могат да се оценят систематизирането на основата

на проучени литературни източници на: приносите на отделни важни автори от 18-ти, 19-ти и 20-ти век за развитието на теорията на локализацията (с. 15, табл. 1.1. Еволюция на теорията за локализацията) и принципите на локализационната теория и теорията за регионалния растеж и развитие (с. 49, фиг. 1.5. Принципите и хипотезите на локализационните теории и теориите за регионалния/местния растеж/развитие);

б) разработени са система от показатели и методика за оценка на социално-икономическото развитие на териториални единици; адаптиран е икономически инструментариум за оценка на влиянието на националния, структурния и локален ефект върху развитието на стопанските дейности чрез прилагане на метода "shift-share". Оригинална е и идеята да се представи „Кумулативен процес на местно икономическо развитие след подобряване на бизнес средата и насърчаване на бизнес активността (с. 163, фиг. 3.8.);

в) с практико-приложна насоченост - предложената система от показатели и методика за оценка на социално-икономическото развитие на териториалните единици са апробирани при оценяване на развитието и позиционирането на област Кърджали между останалите области в страната; определена е степента на концентрация на икономически дейности в областта в сравнение със средното за страната с помощта на локализационен коефициент; на основата на резултатите от проведено емпирично изследване са изведени основни локализационни фактори и са открити важни проблеми в развитието на бизнеса в област Кърджали; предложени са решения за подобряване на бизнес средата.

5. Публикации по дисертационния труд

Докторантът представя 3 публикации по проблематиката на дисертационния труд. От тях 2 са самостоятелни и 1 - в съавторство,

посветени на проблематика, свързана с териториалната локация на бизнеса. Те са публикувани в сп. *Trakia Journal of Science (TJS)*, Stara Zagora, (2013,2015) и в Научни трудове, Том 8, Факултет по икономически и социални науки, Изд. ПУ "П. Хилендарски" (2012).

6. Оценка на Автореферата

Авторефератът е в обем от 41 страници и отразява съдържанието, резултатите, приносите на докторанта и списъка на публикациите по дисертационния труд.

7. Препоръки

По отношение на дисертационния труд могат да се направят някои препоръки: а/ независимо от това, че в заключението се съдържат изводи, добре би било след всяка глава да се обособи част, в която също да се формулират основни изводи, произтичащи от направеното в нея. В дисертационния труд такива изводи има в края на втора глава, които не следва да се оформят като самостоятелна точка в съдържанието на дисертационния труд, а да са органична част от изложението в нея; б/ с цел да се постигне по-голяма прецизност при оформлението на таблици е добре да се избягва поставянето на знак за процент (%) след числата вътре в таблицата. Препоръките към дисертанта Теньо Манолов се отнасят по-скоро до бъдещата му работа.

8. Обща оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд е комплексно по своя характер научно изследване на териториалната локация на бизнеса. Докторантът се проявява като изследовател, който много добре познава и критично оценява

направеното в тази област, използва богат фактологичен материал, умее да представя прецизно получените резултати, да обобщава, да формулира изводи и да прави конструктивни препоръки.

Високата професионална квалификация на докторанта и богатият му опит в държавната администрация допринасят за разработването на дисертационния труд на високо научно равнище. Стилът е ясен, а изложението е представено логично и стегнато.

В заключение, общата ми оценка е, че дисертационният труд е разработен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и условията и изискванията за придобиване на ОНС "Доктор" в Тракийския университет - гр. Стара Загора, съдържа оригинални научни и практико-приложни приноси, поради което с пълна убеденост предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен "Доктор" по научната специалност "Народно стопанство (вкл. регионална икономика и история на народното стопанство)", професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки” на ТЕНЬО НИКОЛОВ МАНОЛОВ.

София, 12.09.2016 г.

/проф. д-р Дарина Русчева/